

POSITIONES PHILOSOPHICAS,
STIPENDIARIOS TAM PUBLICOS, QUAM
PRIVATOS EXERCITANDI GRATIA,

CONS. AMPL. FACULT. PHIL.

EXHIBET

STIPENDIARIOR. H. T. INSPECTOR,

ANDREAS JOHANNES LAGUS,

*Theolog. Doct., Philos. Pract. Profesor, Imper. Ord.
de S. Wolod, in IV Classe Eques,*

RESPONDENTE

GUSTAVO FREDRICO LAURELL,

Stipend. Publ. Wiburgensi,

In Auditorio Philosophico, die VI Febr. MDCCCXXII,

horis a. m. solitis,

VENTILANDAS.

ABOÆ,

ex Officina Typographica FRENCKELLIANA.

I.

Quidnam substratum hominis ultimum, vel substantiam citra experientiæ fines latentem efficiat, theoreticè erui non potest neque explicari; quin potius absolutum illud, quod in omni vicissitudine idem permanet duratque, respectu hominis, ut & reliquorum, quæ labantur mutanturque, in sola versatur idea, imaginariique instar est loci, ad quem omnia referamus accidentia. Respectu autem pratico ipsa hominis spontaneitas absoluta cuius illucescit cogitanti. Rationis namque autonomia in conscientia unius cujusque mortalium modo semet indicat evidentissimo; ut semet non aliter, atque hujus subjectum, proptereaque prorsus non ut naturam, cujus existentia mera accidentis ad aliud quoddam relatione contineatur, cogitare possit homo, efficiens. Crassissimis itaque tenebris cooperta cum sit phylica hominis natura, existentiaque, vel ante hanc vitam quæ fuerit, vel post ipsam futuræ ratio vel acutissimæ fugiat mentis aciem; ad mores tamen humanos quæ pertineant nullis obfulcantur tenebris, neque minus certa indubiaque, quam immediata quævis alia, est cognitio, neminem fugiens mentis compotem, ratione sui ipsius, ad personalitatem suam aliorumque, tamquam scopum per se atque omnium, quæ exsiliant, finem ultimum suspiciendam, obstrictum esse mortalium quemvis.

II.

Ut Theoretica Philosophia, critica tractata methodo, assumptionem cognitionum transcendentium quamvis inanem esse usu-

ufuque vacuam ostendit, rationis ope folius nullum cognosci posse objectum evincens, & decreta intelligentiæ puræ, quæ ultra fines & carceres experientiæ evagentur, rejiciens; ita & Philofophia Practica, jus legem arbitrio constituendi fumum rationi vindicans, omnemque repudians legiflationem, rationi peregrinam, quæ demumcumque, vel intra, vel extra naturam ejus putata fuerit origo, ufum ideæ cujusvis ethicæ in territorio experientiæ restringit. Errant itaque qui principium moralitatis extra naturam fuam rationis participem investigare homines jubeant, quippe, quum quæ agenda fint vel omittenda non aperire valeant contemplationes quædam transcendentem, fed fola ratio gravisque confcientiæ vox, eidem concinens, clare fignificet; neque materiam obligationis minifrent vana de relationibus fuprafenfualibus fomnia, quam affatim inveniet bonus quisque, ubi ad morales, quæ femet ipfum aliosque præmant, neceffitates ferio vereque attenderit.

III.

Æque perperam agunt qui ultimum rationis Practicæ principium e fuperiori quodam, extra nos pofito, derivare conentur, ac illi, qui actum rationis theoreticæ primarium, deque illo notiones, v. g. categorias, fundamento quodam nobis peregrino fuperftruere ftudeant. Verfantur in repræfentationibus originariis actus hi, funtque ipfæ de functionibus hifce primariis notiones ipfa illa adjumenta, quibus folis efficiamus, ut aliquid rite cogitare poffimus & intelligere. De quo quidem facile perfuadeberis animadvertendo, omnem tibi cogitationem, quam vel ipfe intellexeris vel alii, cognitionem omnem perituram, ubicumque hæcce deferens cognitionis fundamenta ad fcientiam anniti fueris conatus. Eadem eft ratio primitivi atque originarii ipfius actus, quo Legem fancit Ratio univerfalem & absolute imperantem, quem quidem meditari poteris, ab aliis, quæ tibi confcientia minifret offeratque, fecernere, atque ita conceptu excipere & continere, fed non, faluis de jufto & honefto notionibus, alio quodam fundare. Absolute legiflatricem efle Rationem, agnofcere qui-

quidem cogimur; at vero divinam hancce unde habeat facultatem, ad ipsam Rationis essentiam quia pertinet autonomia, ne quærere quidem sine absurditate possumus.

IV.

Ut multa sunt & insignia diui PLATONIS in Philosophiam merita, ita maximum, quod ideas ad religionem pertinentes clarius atque ante eum factum fuerat, exposuerit, arctissimi, quo cum moralitate hæc conjungitur, vinculi numquam oblitus. Cujus itaque philosophemata quo attentius consideraveris, eo luculentius tibi apparebit, practicum fuisse invitamentum, quo ductus ad existentiam Dei immortalitatemque animi humani theoretice demonstrandas progredereetur. In quo etiamsi poëtico suo nonnihil indulgeret ingenio, limites tamen, qui Philosophiam a Poësi distinguunt, non neglexit, neque opinionem cum cognitione confudit. Ipsius philosophia, quod religionem oleret meditationemque frigidam cum phantasie lenociniis temperaret, recentiori, qua revivisceret religionem scrutandi ardor, ætati præprimis placuit. At quam rationem inter & phantasiam, hæc illi subjiciens (sine quo pereunt lumen & veritas cogitationum) PLATO observaverat relationem, mutarunt Neoplatonici, phantasie par, atque rationi, quæstiones altissimæ indaginis disceptandi dijudicandique jus concedentes. Quo factum, ut multa, in scriptis *Plotini*, *Procli*, *Porphyrri*, *Jamblichi* cet., ad nostra tempora superstitionibus, invenienda, tum in Philosophiam in universum, cum in Practicam, vitia irreperent, quorum inter maxime absurda fuit assertum, non perfectionem moralem, sed mysticam, quæ ex homine Deum efficeret; cum Deo conjunctionem quandam ultimum hominis esse scopum.
